

Naročnina
Dnevna izdaja
za kraljevine Jugoslavije
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Ju-
goslaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENECEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peti-vrsta
malloglasov po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 250, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem q
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka
dneva po preizku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon št. 2050, upravnštva št. 2992

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ulici št. 6. Čekovni
računi: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inozemstvo, Zagreb št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Za grudo

Ko je »Slovenec« sprožil v svojem uvodniku »Naša vasa« nadvse aktualno vprašanje našega naroda, se je pokazalo, kako potrebni smo bili vsi odkrite in jasne besede o rani, ki gloje čedalje bolj naše telo.

Ni brezpredmetno, če se o tem vprašanju še nadalje mirno in brezpristransko razpravljamo. Objektivnost v izjavah je predpogoj uspešnosti te ankete. Kmečko vprašanje, ko se je zdelo dosedaj veliki večini slovenske inteligence specialno stanovsko, je postalo v tej dobi nujno narodnostno vprašanje. Iz tega vidika moramo presojati dosedanje stanje našega kmečkega ljudstva in obračati svoj pogled na bodočnost.

V nekaterih člankih že so pisci opozarjali na eno najhujših ran, ki je tudi najočividnejša in točno po statistiki ugotovljena, to je izseljevanje v tujino. Jaz bi opozoril v naslednjem še na neko rano, ki je za nas v gotovem oziru še bolj tragična. Ta rana je beg iz kmetov v mesta. Ta pojav je postal baš v zadnjem času tako pogost, da obstoja resna nevarnost, da bodo ostali kmečki domovi brez gospodarjev, polja malo kultivirana in gozdovi brez negovalcev.

Beg iz kmetov v mesta se nam kaže v dveh oblikah. Prva je v tem, da se rekrutira iz našega kmeta tako zvano kmečko delavstvo, druga pa v tem, da zasedajo nižje državne kakor tudi zasebne službe kmečki sinovi.

Naše delavstvo, kar ga je profesionalnega, silno trpi radi tako zvanega kmečkega delavstva. Fantje in dekleta se vozijo v vlakom na delo, ponekod hodijo peš v eno, dve uri oddaljeno tovarno. Pri tem so kljub temu ob domači hrani in postelji. Denarja po navadi ne dajo veliko iz rok. Vsi ti delavci morajo delati za mal denar, dočim profesionalni delavec za isti denar, s katerim se mora hraniti z družino in povrh skrbiti tudi za obleko, delati ne more. V nekem slovenskem mestecu plačuje neka tovarna sramotno nizko svoje delavce. Delavci bi lahko zahtevali povišek mezd, toda v glavnem so uslužbenci pri podjetju kmečki delavci, ki za isti denar lahko izhajajo.

Kmečki fantje silijo v mestne službe, vsakdo bi bil rad, če že ne obrtnik v mestu, pa saj mestni stražnik, orožnik, mitničar in tudi mesto sluga pri kateremkoli podjetju bi sprejel. Ta pojav se opaža čedalje pogostjeje.

Vzroki so pri vsem tem begu v mesta različni: eni so isti kot pri izseljevanju v tujino. Kmečki dom postane premajhen za vse, zemlja jih ne more preživljati. Davki, ki morajo našega kmeta, strahijo mladino. Donos kmečkega posestva pa je vsako leto negotov, odvisev od dobre ali slabe letine. Vzroki pa so tudi privlačnosti in zabave, ki jih nudijo mesta, povečane zahteve na življenje, liberalni svetovni nazar ali boljše rečeno materialistično mišljenje.

S tem, da vasi kmečko delavstvo s prehrano in s stanovanjem še vedno na domu, je seveda evidentno, da lahko dela za primeroma nižjo mezdoto kot profesionalni delavec, ki mora z isto mezdoto skrbeti za popolno prehrano in obutev sebi in družini. Profesionalno delavstvo vidi v tem zmanjšanje svoje sile.

Isti problem nastane pri lovu za nižje službe po mestih. Nihče ne bo tajil, koliko je v mestih ljudi, ki so zadostno kvalificirani, a ne morejo dobiti zase nikake primerne službe, dočim se šestkrat zgodi, da na njim primerno mesto stopi človek, ki bi lahko živel iz drugih sredstev. Danes niso redki slučaj, ko zapuščajo svoj dom poklicni obrtniki, čevljarji, mizarji, krojaški in drugi mojstri in pomočniki, da v mestu zasedejo dasi ne manj težko službo, a tako, ki bi več »neslac«.

Vse to kaže naše kmečko vprašanje še v žalostnejši luči, kajti odtujevanje od rodne grude, nujno vodi do odtujevanja od naroda in do njega propadanja.

Spiro vseh teh pojavov je zadnji čas, da se zasadi lopata v delo. Prikleniti narod k grudi, ko jo zapuščajo ena masa in zajeziti ta neurnik je problem vseh problemov, je vprašanje fizičnega in moralnega zdravja našega naroda, problem njegovega obstoja kot osobit narod, kajti sicer postane brezlična proletarska masa.

Krivda, da je prišlo do tega, leži v vzrokih, ki so jih prejšnji člankarji navajali. Mesto s svojimi zabaviščni življenjem, ki se od kmečkega bistveno razlikuje, je za sodobno kmečko mladino magnet. Kino, gledališče, moderno plehko zabavanje vlečejo marsikaterega za seboj v mestni babilon.

Naloga gospodarstev in kulturnih delavcev je, da se zastavi vsa zakonodaja, vse kulturno in gospodarsko naše delo v to, da se zajezijo odtokanje zdrave kmečke krvi iz nedrj naše zemlje v velemesto in tujino!

Naše organizacije bodo morale v tem pravcu usmeriti vse svoje bodoče delovanje. Treba je kmečki mladini vcepiti tisto veliko ljubezen do slovenske zemlje, ki ne pozna strahu pred napori, ki zna ljubovati še tako velikim neizgovarjam in ume prenašati žrtve zaradi bodočnosti naroda.

Da ta miselnost zopet zavladava, mora sto-

Sv. stolica in malteško vprašanje

(Od našega rimskega dopisnika.)

Rim, 14. junija. Spričo neresničnih trditve, ki jih širi svobodomiselnih tisk po vsem svetu, da stoji namreč sveta stolica v sporu med malteško narodno stranko in predsednikom malteške vlade lordom Stricklandom na strani narodne stranke pa da to pomeni afont proti angleški nadoblasti na otoku Malti sploh, je treba konstatirati faktično stanje stvari, ki je popolnoma drugačno.

Politična stran vprašanja se sv. stolice ne tiče

Nacionalen problem Malte obstoja najmanj eno stoletje. Da li so Maltežani potomci Fenicianov, potem pa poarabljani, danes pa predstavljajo neko čisto osobito narodnost, to se svete stolice niti najmanj ne tiče, kakor se je ne tičejo prizadevanja onih, ki Malto prištevajo k romanski, oziroma italijanski jezikovni in kulturni sferi. Ta spor ne obstoja šele od letos, ampak je star že sto in trideset let, ko so Angleži pod Nelsonom otok odvzeli Franciji, ki ga je bila izrgala Malteškemu redu. Rešen je bil leta 1921., ko je Anglija dala otoku ustavo, ki v svoji veliki liberalnosti priznava tako italijanski kakor angleški in malteški (ki radi najmanj osemstoletnega vpliva romanstva na otoku italijanski zelo sliči in velja kot njeno narečje) enake pravice. To je edino dejstvo, ki za Cerkev na Malti obstoja, dočim borba, ki se je po letu 1921 začela med italijansko narodno stranko in lordom Stricklandom, ki skuša otok potom malteške avtonomistične stranke odtegniti vplivu romanske kulturne sfere in ga polagoma poangličniti, Cerkev neoporečno ne zadeva in se vanjo kot tako nikoli ni vmešavala.

Cerkve se tiče protikatoliško delovanje Stricklanda

Da je bila Cerkev primorana poseči od svoje strani v spor lorda Stricklanda z ogromno večino prebivalstva, tega je kriva protikatoliška in Cerkv sovražna politika lorda Stricklanda, ki je v svoji borbi za ustvarjenje in gojitve malteštine in prepovijev otoka z anglikanstvom v nasprotju z romansko nastrojenim prebivalstvom občutno žalil katoliška tradicionalna čustva ljudstva, ker ta brezobzirni, od vsake narodne podlage popolnoma izkoreninjeni (mati mu je pristna Italijanka, oče pa Irec) in čisto racionalistično-framasonski vzgojeni, vrh tega po diktaturi stremeci stremuški politik nima niti najmanjšega smisla za bistvenost naroda in za fine in delikatne vezi, ki narod spajajo z religijo.

Da je Strickland začel borbo proti ustavni jamčenim pravicam italijanske in v javnem življenju, to se svete stolice ne tiče, kakor se je ne tiče flagrantno ustavolomstvo, ki ga je lord Strickland zagrešil s tem, da je čisto proti ustavi volitve silstil in uvedel brezustavno stanje, prevarajoč z ne-

resničnimi poročili g. MacDonalda. Pač pa je s tem ogorčil svobodoljubno prebivalstvo, katero skuša demoralizirati in odtrgati od njegovih tradicij z borbo proti škofom in s ljudstvom zraščeni duhovščini. Strickland je v svoje politične namene skušal ustanoviti malteško narodno cerkev, njegovi agenti propovedujejo odepitve od Rima, on širi namenoma protestantsko karitativno propagando, kliče v deželo protestantske redove, podpira angleški labouristični socializem in je prvi na Malti začel kulturni boj zoper katoliško cerkev, duhovščino in katoliško tradicijo. Le zaradi tega ne pa zaradi političnega jezikovnega spora sta bila škola msgr. Caruana iz La Valette in msgr. Gonzi iz Gozza prisiljena proti Stricklandu nastopiti. Le v skrbi za večni blagor duš sta bila primorana zagroziti s cerkvenimi kaznimi možu in stranki, ki po tisočletnem verskem miru na otoku ogroža katoliško dušo in značaj prebivalstva in ga skuša iztrgati iz njegovih tradicij, na katerih je zgrajeno njegovo katoličanstvo.

Poročilo mons. Robinsona

Sveta stolica je ta spor gledala ves čas mirno in brezpristransko in zgolj z vidika najvišjih religioznih interesov. Poslala je končno v sporazumu z angleško vlado na Malto svojega apostolskega vizitatorja, Ircu mons. Robinsonu. Mons. Robinson je poročal v smislu, skrajno neugodnem za svobodomisleca, protestantizatorja in nasilneža Stricklanda. Ugotovil je, da je Strickland začel protikatoliški kulturni boj v svoje politične namene, žalil episkopat in sumničel ter obrekuje sveto stolico samo. Nato je sveta stolica angleški vladi sporočila, da more verski mir na otoku nastopiti le, če se Strickland kot fanatičen sovražnik katoliške cerkve ter katoliškega duha in čustev ljudstva odstrani.

Sveta stolica goji najpristronejša čustva do Velike Britanije

Od tedaj so se razmere na otoku uprav neznošno zaostrele. Danes je v La Valetti zbrano vse angleško sredomorsko brodovje. Sveta stolica pri tem ostaja mirna, nepristranska in dostojanstvena. Laž je, da sveta stolica podpira na otoku italijanski nacionalizem ali celo fašistično propagando. Sveta stolica je še nedavno ob priliki ozdravitve kralja Jurija in angleškega romanja v Rim dala izraza svojim pristranim čustvom do Velike Britanije. Sveta stolica ve ceniti velik pomen dobrih odnošajev z angleškim svetovnim imperijem. Sveta stolica ne želi prekinjenja diplomatskih odnošajev z državo, ki je izvedla popolno emancipacijo katoličanstva in štiti katoliško misijonsko in kulturno delo po vsem svetu. Sveta stolica se ni vmešavala

in se ne bo v borbo za ustavo na Malti. Ustavila pa se je in se bo vsakemu poizkusu protestantiziranja katoliškega otoka, vsakemu poizkusu izpodkopavanja avtoritete škofov in domačega klera in vsakemu demoraliziranju prebivalstva po svobodomiselnih propagandi.

Sicer pa tudi ni res, da so odnošaji med Vatikanom in vlado g. Macdonalda slabi. Res, da je angleški poslanik pri Vatikanu prestavljen v Čile, poslaništvo pa je ostalo in vodijo se tudi dalje razgovori med Londonom in Vatikanom, da se spor likvidira. Kakor Vam morem popolnoma avtentično sporočiti, se ti razgovori ne vedejo samo v najbolj prijateljskem tonu, ampak obetajo tudi ugoden rezultat, ker tudi Velika Britanija absolutno noče spora s sveto stolico, dobro vedoč, kako bi to škodovalo njeni poziciji v svetu in v njenih dominijonih pa njenim velikim interesom povsod.

Iredentistično propagando na Malti je izval Strickland

Na Malti sami je sedanjí guverner general Ducane prestavljen na vindvardske otoke v isti lastnosti, na njegovo mesto pa imenovan sir Luke, ki je bil namestnik vrhovnega komisarja v Palestini. Lord Strickland je pozvan v London. Strickland skuša svojo nespametno politiko na otoku zagovarjati z nevarnostjo italijanske iredentistične propagande. Resnica pa je, da je to propagando izval on, lord Strickland. Pred njim ta propaganda ni eksistirala. Malta, ki je ena najbolj pasivnih dežel na svetu, živi od bogate Anglije. Le norcu more priti na pamet, da bi se Malta lotila od Anglije. Pač pa je Strickland s svojo protinardno, protiljudsko in protikatoliško politiko dal fašizmu dobrodošel povod, da je začel importirati iredentistične ideje, ki pa so tudi danes še brez resnega pomena in učinka. Anglija more iredentizem zaдушiti še danes v začetku popolnoma, če odstrani diktatorja Stricklanda.

V dobro poučenih višjih cerkvenih krogih se zatrjuje, da je kljub skrajno napetemu položaju opaziti znamenja, da bo angleška vlada Stricklanda tudi res odstranila.

Nespametna politika

Politika Stricklanda, ki je v času, ko ima Velika Britanija pereče probleme v Indiji, Egiptu, Palestini, v vseh arabskih deželah pa celo na otoku Cipru, provociral še spor s katoliško hierarhijo, se obsoja v vseh treznomiselnih političnih krogih Anglije kakor tudi na Irskem in v Kanadi, tembolj, ker je tudi dal povod, da se je vmešaval v ta problem še fašizem, ki skuša malteško zadevo izrabiti zase. Tak mož ne spada na tako za Anglijo vitalno važno mesto kot je Malta.

Katastrofalen polom na newyorški borzi

Posledica ameriške zaščitne carine — V enem dnevu izgubljenih 280 milijard dinarjev

Newyork, 17. junij. x. Predsednik Hoover je v terek opoldne podpisal novi ameriški carinski zakon. Novi carinski zakon stopi v veljavo o polnoči od torka do srede. Toda že one ladje, ki bodo v terek zvečer po 17.30 newyorškega časa dosepele v pristanišča, bodo morale svoje blago dati zacariniti že po novem carinskem zakonu.

Newyork, 17. junij. x. Vsa prizadevanja, prikriti ameriške gospodarske krizo, so se zopet naenkrat izjalovila s paničnim polomom efektne borze in vseh blagovnih tržišč in ni nobenega upanja več, da bi se gospodarstvo moglo popraviti do konca leta. Včerajšnja balise se tudi ni začela iz vrst bank in borznega sveta, temveč radi obširnih oddaj s strani občinstva. Ze v predborzi so znašale izgube do 22 točk. Kurzne izgube, največje od 11. novembra 1929 dalje, znašajo povprečno skoro 4.6 točk za vse papirje. Posebno so bile prizadete bančne vrednosti. Skupna zguba ameriškega narodnega premoženja je dosegla skoro 5 milijard dolarjev (280 milijard dinarjev). Nad 300 gospodarskih vrednot je doseglo rekordno nizko stanje. Na produktni borzi je dosegla cena rži tako nizko stanje, kakršnega že ni bilo od leta 1900 dalje. Cena ovsa pa je padla na stanje iz leta 1913. Ostali produkti pa so dosegli najnižje stanje v letošnjem letu. Samo cena cina se

piti vsa naša inteligenca iz dosedanje rezerve na delo, za okrepitve našega kmečkega stanu, ki je podlaga narodu in državi pa globokemu verskemu in pravemu življenju. Država pa naj obrne vso svojo skrb na to, da se izboljšajo eksistenčni pogoji kmečkega stanu.

B. V.

je nekoliko dvignila. Ni verjetno, da bi se sedanjí pokret ustavil, ker je občinstvo v veliki meri prevzelo inicijativo za prodajanje, nasprotno kakor meseca novembra, ko je bilo občinstvo presenečeno.

Italija v škripcih

Rim, 17. jun. AA. »Giornale d'Italia« prinaša obširen članek o merah, ki naj jih Italija podvzame, da se ubrani težkih posledic, ki jih lahko prizadejejo italijanski trgovini nove carinske tarife Zedinjenih držav Severne Amerike. List pravi, da je potrebno složno delovanje vseh faktorjev, da obranijo državo pred škodo, ki jih nove ameriške tarife lahko prizadejejo italijanski kmetijski in industrijski produkciji. V tem pogledu Italija tudi že zdaj stoji slabo, ker je njena trgovinska bilanca z Zedinjenimi državami severne Amerike leta 1929 za 1896 milijonov lir pasivna. Nadalje pravi list, da si mora Italija najti in zagotoviti velika tržišča za svojo produkcijo, zlasti v Aziji in Južni Afriki, kjer so naše tržišče za eksport tudi Velika Britanija, Nemčija in Zedinjene države Severne Amerike. Italija mora biti pozorna, da ne bo izločena iz eksportnih tržišč.

Glasovi francoskih listov

Pariz, 17. junija. x. Novi ameriški carinski zakon je povzročil glasne proteste vseh pariških listov, ki so zahtevali, da naj skupno zatirana Evropa z gospodarsko združitvijo da skupen odgovor. Edino evropsko gospodarsko unija more jemati spametovati. Ravnatelj francoskega poljedelskega urada za inozemsko trgovino izjavlja v »L'Œuvre«, da mora novi ameriški carinski zakon imeti katastrofalne posledice za francoski eksport v Ameriko. Če bi po želji Brianda prišlo do evrop-

Kralj in kraljica na razstavi nar. vezenin

Belgrad, 17. jun. AA. Davi ob 10. sta Nj. Vel. kralj in Nj. Vel. kraljica v spremstvu maršala dvora generala Dimitrijeviča, dvorske dame ge. Eleonore Švrljigove, generala Stojanoviča, adjutanta Nj. Vel. kraljice podpolkovnika Pogačnika in polkovnika Krstića posetili v domu Kola srbskih sester razstavo narodnih vezenin in tkanin. Razstavo je priredil zavod za pospeševanje zunanje trgovine v ministstvu za trgovino in industrijo s sodelovanjem Kola srbskih sester in g. Bergerja, ravnatelja etnografskega muzeja v Zagrebu. V imenu ministrstva za trgovino in industrijo so sprejeli visoke goste načelnik dr. Steinmetz, dr. Tomšič, Grgašević in Berger. Minister za trgovino in industrijo ni bil navzoč pri sprejemu, ker je obolel. V imenu Kola srbskih sester je Veličanstvi sprejel glavni odbor s predsednico Grujićko. Belgrajsko žensko društvo je zastopala ga. Olga Barlova. Pri vstopu je ga. Grujićka izročila Nj. Vel. kraljici šopek rož, ki ni bil povit z vrvice, marveč z lepe starinske pečo iz zbirke ge. Mogan. Veličanstvi sta si z velikim zanimanjem ogledala razstavljene vezenine in tkanine ter sledila tolmačenjem zastopnikov ministrstva za trgovino in industrijo. Naloga te razstave je pospešiti ljubezen za domačo umetnost in za vezenine sploh, ki so zbudile tudi v inozemstvu veliko pozornost. Nj. Vel. kralj se je laskavo izrazil o razstavi in pozval izdelovalce, naj se še z večjo voljo posvečajo tem izdelkom, tako da bodo postali visoko-umetniški. Nj. Vel. kralj se je zanimal za te vrste proizvodnje v posameznih krajih, o načinu prodaje doma in v inozemstvu. Nj. Vel. kralj in kraljica sta si vsak oddelek ogledale dvakrat. Visoki gosti so tekotom ogleda izbrali in kupili večje število razstavljenih predmetov.

ske carinske unije in če bi se mogle ustanoviti Združene evropske države, bi bilo gotovo, da bi Amerika hitro odnehal. Francija bo vsakogar morala svoje tarife prilagoditi ameriškim.

Čemu je potoval grof Bethlen v London

(Od našega posebnega dopisnika.)

London, 15. junija 1930.

Danes je dospel semkaj grof Bethlen, madjarski ministrski predsednik. Oficijsko bo sprejel pri vladni in kraljevi. Pozornost je vzbujalo, da je bil že več tednov njegov obisk napovedan od izvestnega angleškega časopisja, tako, da se je moral nazadnje že vsak vprašati, kaj je prav za prav vzrok Bethlenovega prihoda na Angleško. Po vsej priliki bo pravilna sledeča razlaga:

Najverjetneje je, da grof Bethlen prihaja v London, da dobi angleško posojilo. Dobro je znano, da Horthy-Bethlenova vlada nujno rabi denarja, da prepreči gospodarsko krizo, ki grozi deželi. V četrtlet sta v parlamentu v Budimpešti dva konservativca dr. Karel Wolf in grof Franc Hunyadi v tem smislu govorila, da je sedanji položaj dežele podoben onemu iz leta 1918. Oba govornika sta opozarjala, da po mnogih krajih ljudstvo strada, in da se bo samo po sebi vrglo v skrajšen socialističen ali celo komunističen tabor, ako ne bo država nudila hitre pomoči. To je dobro orožje v rokah grofa Bethlena, ki bo brez dvoma uporabil sedaj, ko išče posojila v Angliji, ki se še vedno boji možnosti boljševiške ekspanzije na Evropo. Govori se o 13 milj. funtov sterlingov, ki naj bi jih dobila Madžarska.

Naj omenim, da so znali Madžari izvrstno privariti Bethlenov prihod. Stvorili so poseben odbor, takozvane Anglo-ogrske družbe, kateremu načeljuje lord Bearsted. V odboru so kardinal Bourne, lord Chilton, Esmond Harmsworth, sin lorda Rothemera, dalje bivši državni tajnik Rotschild in ugledna poslanca delavske stranke Kenworthy in Snowden. Torej finančniki, industriji, zastopniki cerkve, banke in vladajoče socialistične stranke, vsi ti skupaj naj s primerno podporo časopisja zagotovo Bethlenu uspeh.

Vendar je treba poudarjati, da vsi socialisti ne goje tako toplih simpatij za grofa Bethlena, kakor gospod Filip Snowden. Nasprotno, gotovo del časopisja piše jako rezervirano o njegovem prihodu, tako na primer izraža »Independent Labour Party« upanje, da Mac Donald in državni zakladničar Snowden ne bosta podprla teroristične diktature na Ogrskem.

Dobiti kar moč ugodno in izdatno posojilo, je torej pravi namen Bethlenovega prihoda v London. Da bo pa pri tem skušal meročajne kroge zainteresirati tudi za svoje revizionistične cilje, je jako verjetno. V tem smislu vsaj že dolgo let piše lord Rothemere v svojih listih, ki so haš sedaj ob prihodu kralja Karola na romunski prestol podvojili svojo propagando. Vendar pa je gotovo, da bo to le stransko vprašanje pri Bethlenovem obisku v Londonu, ker se bo delavska stranka zelo zavedala započeti tozadevno kako akcijo, ki bi namah porušila vse ravnotežje v srednji Evropi.

Problem brezposelnosti v Nemčiji

Berlin, 15. junija.

Kakor v Angliji, tako je tudi pri nas v Nemčiji vprašanje brezposelnosti tisti problem, ki obvlada trenutno vse naše politično, gospodarsko in socialno življenje. Vprašanje samo na sebi ni novo. Takoj po dobi inflacije in po stabilizaciji marke je prišla nemška industrija v težak zastoj, kajti inozemska konkurenca se je vedno bolj občutila na mednarodnem trgu in — da povem odkrito — tudi na našem domačem notranjem nemškem trgu je pričelo tuje blago izpodrivati domače produkte. Mnogo tovarn je moralo zmanjšati svoj obrat. Velika podjetja, ki so med vojno in tudi še po vojni zaposlila ogromno delavstva, so postavile na cesto na tisoče ljudi. Z izgubo Lorene je Nemčija izgubila večino svojega železa, prav tako tudi v Šleziji. Poslej mora nemška industrija večino železa uvažati. Zaradi tega je nemška produkcija na mednarodnem trgu postala razmeroma dražja kot pred vojno.

Vendar pa ne bi prišli nikdar v tako težak položaj in ne bi imeli čez pol drug milijon brezposelnih, kakor jih imamo sedaj, ako bi bil položaj Rajha v ostale isti, kot pred vojno.

Razumeli bodete, da ogromne podpore, ki jih daje država brezposelnim, strašno obremenjujejo proračun. Na drugi strani se produktivni sloji silno pritožujejo nad velikimi davčninami, ki so jim naložene in zahtevajo znižanje. Kljub temu je 76 mark, ki jih mesečno predvideva državna podpora za brezposelne, komaj tolikšna vsota, da bi mogla zadostiti kot ekzistenčni minimum. Treba je tudi upoštevati, da so se tudi pri nas gospodarske prilike v tem smislu spremenile, da industrija v večji meri zaposluje žensko osebje, ki je naravno cenejše, kakor moške delavne moči. To pa seveda povzroča zopet novo število moških brezposelnih. Končno je treba tudi imeti v vidiku, da je pred vojno cesarska Nemčija imela sama pod orožjem 600.000 uniformiranih vojakov, in da jih ima danes samo 100.000. Brez ozira na to, da se je število prebivalstva pomnožilo, je že samo radi tega trajno do 500.000 mladih delovnih sil, katerim je kjerkoli treba iskati zaslužka.

Kako misli Brüningov kabinet odpomoci sedanjemu težkemu gospodarskemu položaju? Vladni predlog gre za tem, da se za dobo 5 let novo nastavljenemu uradništvu odredi stalnost. Poleg tega naj bi se znižali dopusti in iz obratov naj bi se odslovile po možnosti vse poročene žene. Službena doba naj se poviša do 68 let, vendar pa se v izjemnih slučajih krajevnim oblastim dovoli, da dovolijo pokojnino že s 65. leti. Tudi se misli zmanjšati pokojnine, zlasti v tistih slučajih, ako ima dotična oseba leje drugje zaposlitev. Napovedujejo tudi, da se bo strogo gledalo, da ne bo nikdo istočasno opravljal dveh službenih mest.

Tak je uradni načrt, toda kakor napoveduje »Berliner Tageblatt«, nima predlog upanja, da bi prodril v zbornici.

Dr. W.

Berlin, 17. jun. x. Ker so demokrati, nemška ljudska stranka in socialni demokrati izjavili, da so odločni nasprotniki vladnega načrta, po katerem naj bi nameščenci od svojih plač edini žrtvovali za brezposelne, se smatra za gotovo, da se bo moral vladni finančni program zelo korigirati. Vprašanje je celo, ali bo žrtev nameščenecv in davek na samce sploh mogoče spraviti pred parlament v obliki, ka-

Delavsko časopisje proti Bethlenu

Bethlen se pritožuje čez sosede Madjarske

London, 17. junij. x. Madjarsko poslaništvo v Londonu je priredilo večeraj diner na čast grofa Bethlena, katerega so se udeležili zunanji minister Henderson, finančni minister Snowden in vodilni politiki ter diplomati.

Poslanca Bromley Horrabin in miss Wilkinson sta se pismeno obrnila na »Daily Herald« proti postopanju s političnimi jetniki na Madjarskem. Na Madjarskem se moški in ženske radi čisto političnih prestopkov obsojajo na kazni, ki spričo razmer v Madjarskih zaporih pomenijo smrt. Poslanca izražata upanje, da bo grof Bethlen po svoji vrnitvi na Madjarsko take razmere odpravil.

»Daily Herald« naglašja, da Bethlenov obisk v Londonu nima nobenega političnega pomena, temveč da je njegov obisk bil samo čin vpljudnosti. — Pogajanja o inozemskem posojilu so že zaključena. Dve banki londonske City bosta prevzeli manjši del tega opravila, angleška vlada pa nima s tem nobenega opravka. List še dostavlja: Če grof Bethlen res ceni simpatije Anglije, jih lahko doseže, če izboljša na Madjarskem ustavo, vprašanje kaznilnic itd., ki so potrebne reforme in ustvari resnično demokracijo. — Tako pisanje vodilnega delavskega lista je vsekarj znano.

»Daily Telegraph« izjavlja, da se bodo med Bethlenom in angleško vlado vršili razgovori o Briandovem memorandumu o evropski uniji, vendar ni verjetno, da bi si madjarska vlada izbrala ta trenutek, da bi načela vprašanje restavracije Habsburžanov.

London, 17. jun. x. Grof Bethlen je danes popoldne izjavil zastopnikom listov, da so današnji

politični in gospodarski življenjski pogoji za »dežele v donavski kotlini« postale nevzdržne. Tam, kjer je prej obstajala velika politična in gospodarska enota, je sedaj cela vrsta majhnih držav, ki hočejo svoj prometni aparat in svoje gospodarstvo za carinskimi zidovi zgraditi v popolno gospodarsko avtokracijo. Dežele, ki so nesposobne, da bi postale agrarne države, umetno pospešujejo svoje poljedelstvo, dočim resnične agrarne države, v katerih ni gospodarskih predpogojev za industrializacijo, poskušajo podpirati in razvijati industrijo. Če pogledamo za trenutek v bodočnost in če si predočimo, kaj more nastati iz takega razvoja, in če se ne posreči, najti v teh pokrajinah nadomestilo za razbit bivšo gospodarsko enoto, je pričakovati le bedo in ubožstvo.

Bethlen je potem razmotril politične vzroke, ki so dosedaj ovirali, da podonavske države niso mogle priti do gospodarskega delovanja.

Dalje je smatral Bethlen za najvažnejši problem vprašanja manjšin. Šele potem, ko bo smotrna manjšinska politika Društva Narodov zagotovila narodnim manjšinam oni življenjski standard v gospodarskem in kulturnem pogledu, kakršnega so bile te manjšine navajene v prejšnji madjarski domovini, bo mogoče spraviti srednjeevropske dežele v gospodarsko skupnost. Končno je Bethlen še navajal, da je Madjarska pripravljena sodelovati v institucijah za mednarodno reševanje konfliktov in da bo potrebno, poleg haškega razsodišča, ki razsoja juridične konflikte med narodi, ustanoviti tudi slično institucijo, ki bi bila dovolj ugledna, da bi reševala tudi politične konflikte.

Liberalna stranka za kralja

Izjava Jurija Bratiana — Civilna lista — Izjava kralja Karla II.

Bukarešta, 17. junija. x. Jurij Bratianu, katerega so disident liberalne stranke v nedeljo izklicali za voditelja stranke, je danes popoldne prišel v poslansko zbornico in s tem prekinil dosedajno taktiko liberalne stranke, ki se je odstranila od parlamentarnega dela. Prečital je izjavo, v kateri naglašja, da liberalna stranka pod njegovim predsedstvom priznava kralja Karla II. in da hoče pod sedanji okoliščini vršiti svoje dolžnosti in sicer poleg kralja kakor so to storili tudi slavni voditelji stranke v preteklosti.

Nato je poslanec večine Tonescu na iniciativo parlamenta vložil načrt zakona, s katerim se na-

no ureja civilna lista za kraljevsko rodbino, in sicer za kralja 40 milj., za kraljico-vdovo Marijo 20 milj., za kraljico Heleno 7 milj. in za vojvodo Mihaela 7 milj. na leto. V kratkem se bo vložil tudi predlog, da se bivšim regentom prizna mesečna pokojnina po 150.000 lejev.

Milan, 17. junija. AA. »Corriere della Sera« priobčuje v današnji številki izjavo romunskega kralja Karola o razmerju Rumunije do Italije. Kralj Karol se toplo zavzema za Italijo in pravi, da goji simpatije za fašistični režim. Med Italijo in Romunijo je mnogo zveznih točk, ki družijo oba naroda in obe kulturi.

Brezposelnost - najtežji problem Anglije

London, 17. junija. AA. Danes je govoril ministrski predsednik MacDonald na konferenci lokalnih oblasti o vprašanju brezposelnosti. MacDonald je dejal, da želi skupno s svojimi tovariši pospešiti izvedbo krajevnih načrtov in obnoviti napore za tako zvani narodni razvoj. Končno je Mac Donald naglasil, da želi pridobiti aktivne in socialno misleče zastopnike mož in žena za skupno delo za rešitev vprašanja brezposelnosti in za gospodarsko okrepitev vse države. Njihov cilj mora biti normalna industrija in primerna organizacija.

London, 17. jun. AA. Listi se ponovno obir-

no bavijo z vprašanjem brezposelnosti. Parlament, ki se sestane nočjo, bo razpravljal o tej zadevi na jutrajnji seji. Debata bo zelo obširna in kakor poročajo »Times«, bo ministrski predsednik pozvan, naj precizira delokrog novega prvega varuha pečata Vernona Hartshorna. Njegov prednik J. H. Thomas je prevzel danes svoje novo mesto.

London, 17. junija. AA. Dne 31. maja so bile povprečne cene na drobno za približno 54% višje od cen meseca julija 1914 v primeri s 55% pred mesecem dni in 60% pred enim letom.

Francija organizira drž. brambo

Pariz, 17. junij. x. Pod predsedstvom Tardieua je bila danes večurna konferenca, na kateri so razpravljali o organizaciji državne obrambe. Konferenca so se udeležili Briand, oba finančna ministra ter ministri za vojno mornarico in zrakovplovstvo. Konferenca je bila v najožji zvezi z vprašanjem, ki so se te dni razpravljala v finančni komisiji. Tam je poslanec Mandel stavil predlog, da

se za financiranje načrta za pospeševanje trgovine in industrije nameravana milijarda rezervira za najnujnejše izdatke za deželno obrambo, ki ne trpi nobenega odlašanja. Tudi v »Quotidiennu« je danes poslanec Hennessy zahteval, naj se parlament, preden vrže skoz očno sredstva, katera je zahtevala vlada za povzdigo gospodarskih sil, bavi s problemom nar. varnosti in organizacije varstva na meji.

Schober in Heimwehr

Dunaj, 17. jun. r. Zvezni svet je danes po zelo burni razpravi potrdil odločbo zveznega kanclerja o izgonu majorja Pabsta. Voditelj Heimwehra dr. Steidle je odločno protestiral ne samo proti namestitvi zakonu o notranji razorožitvi, temveč tudi proti načinu, kako je bil major Pabst izgnan. Dr. Schober je opravičeval postopanje vlade in posebno naglašal, da je dobila vlada v roke dokaze, da je major Pabst poskušal širiti heimwehrovsko propagando tudi v vojski, orožništvu in policiji.

Pabst v Benetkah

Benetke, 17. junij. x. Italijanska policija ni delala majorju Pabstu nobenih težkoč, ker se je izkazal s pravilnim nemškim potnim listom, vendar pa ga politična policija strogo opazuje. Dosedaj ni bilo nič znanega, da bi bil Pabst stopil v stike s tukajšnjimi fašisti. On hoče par dni ostati v Benetkah, potem pa se vrniti v Nemčijo.

Pred pogajanjmi z Gandijem?

London, 17. jun. x. Po vestih iz Bombaya se je član eksekutivnega odbora indijske vlade in prijatelj Gandija sir Prabhaskankar Pattani odpeljal v Puno, da se tam sestane z Gandijem in ga pregovori, da bi končal boj s pasivnim odporom in napravil v Indiji mir.

Odstop egiptovske vlade

London, 17. junij. x. Radi zakona v varstvo ustave, ki ga namerava predlagati egiptvska vlada in od katerega se kralj Fuad boji omejitve svoje avtoritete, je nastala vladna kriza, ker je kralj odklonil svoj podpis, narkar je podala demisijo vsa egiptvska vlada.

kor jo hoče finančni minister. Deželni zbori ga bodo najbrže odklonili in hoče pruska vlada staviti protipredlog, po katerem naj bi samo visoki uradniki in stalno nameščeni plačali ta davek in sicer ne v višini 4% brutto, temveč samo 2,25%. Vprašanje je tudi, ali se bodo ostale deželne vlade strinjale s tem pruskim načrtom

Konferenca Male antante

Budimpešta, 17. jun. p. V političnih krogih se z velikim zanimanjem pričakuje konferenca Male antante, ki se bo vršila 25. junija v Štrbskem Plešu. Madjarski listi bodo poslali veliko število časnika, ker mislijo, da se bo na konferenci mnogo govorilo o bližnjih dogodkih v Madjarski.

Strickland v Londonu

London, 17. jun. AA. Snoči je prispel semkaj z letalom z Malte maltski ministrski predsednik lord Strickland. Letel je iz Marseilla v Croydon.

V razgovoru z novinarji je Strickland izjavil, da bo moral zakonitim potom zagamčiti svobodno volitve na Malti. Končno je Strickland izjavil, da ne more izjaviti, kako naj se to stori, ker maltski parlament ne zaseda in je to vprašanje pravno zelo zapletena zadeva.

Mednarodna konferenca za izkoriščanje vodnih sil

Berlin, 17. junija. AA. Wolfbiro poroča: Nemška vlada je na čast udeležencev mednarodne konference za izkoriščanje vodnih sil priredila snoči svečano večerjo. Prisotne delegate iz inozemstva je pozdravil nemški minister za zunanje zadeve Curtius. V imenu italijanskih odposlancev je nato govoril profesor Volari in se zahvalil nemški vladi za gostoljubnost, kakor tudi za odlično organizacijo konference. Inž. Reich je v imenu avstrijskih delegatov govoril o nalogah izkoriščanja vodnih sil v Avstriji. Pri tem je poudaril, da bi bil najvažnejši pomen tehnike v tem, da ustvari mednarodno električno omrežje, tako da bi vezalo vse države sveta. Švicarski delegat prof. Bauer, se je laskavo izrazil o pripravih za to konferenco in je z zadovoljstvom konstatiral, da so se mogli inozemski delegati na licu mesta preveriti o plodovitih nemške tehnike in nemškega znanstva. V imenu Argentine, Španije in Združenih držav so govorili vodje teh odposlanstev.

Bruselj, 17. jun. AA. V bližini postaje Midi je zadelo več voz Dvaka, ki je zavozil na napačne tirnice ob pariški ekspres. Poškodovana sta bila restavracijski in osebni voz. Ranjenih je bilo 10 oseb.

Ljuba Stojanović †

Belgrad, 17. junija. m. Kakor poročajo iz Prage, je tam ob 7 zjutraj umrl Ljuba Stojanović, bivši predsednik ministrskega sveta kraljevine Srbije in član srbske kraljeve akademije znanosti. Rodil se je 10. avg. 1860. v Užicu. Po študijah na belgrajski visoki šoli je študiral na Dunaju, Petrogradu, Berlinu in Lipskem. Bil je znamenit srbski filolog in politik. Prvič je postal minister za prosveto leta 1903, 1905 je postal ministrski predsednik in notranji minister. Od 1904 do 1911 je bil šef samostojne radikalne stranke. Po letu 1918 je bil predsednik glavnega odbora republikanske stranke. Od 1913 do 1923 je bil tajnik srbske kraljeve akademije. Najbolj znana dela Stojanovičeva so: »Življenje in delo Vuka Stefana Karadžića« iz leta 1924, in »Stari srbski rodovniki in letopis« iz leta 1927. Poleg tega je napisal veliko število člankov in brošur kulturne in politične vsebine.

Naši rudarji v Belgiji

Liege, 17. junija. z. V te kraje neprestano prihajajo jugoslovanski delavci na delo. Mnogi od njih imajo velike neprilike radi tega, ker nimajo v ređu svojih polnih listov, oziroma nimajo vidiranih polnih listov od belgijskega konzulata. Za nje se posebno zavzema o. dr. Crnjica, ki je mnogokrat interveniral pri pravosodnem ministrstvu da posamezniki, ki imajo s potnimi listi neprilike, lahko ostanejo tu. On je skupno z o. Vladimirkom Bilobrkom ustanovil prosvetno, socialno in podporno organizacijo na verskem temelju, ki se imenuje »Zadruga sv. Antea«. Društvo je ustanovilo svoje odseke in bo v kratkem pričelo izdajati svoj list, ki se bo imenoval »Mali list« in bo informativne narave in bo izhajal enkrat na mesec.

Ureditev

delovnih odnošajev

Belgrad, 17. jun. p. V ministrstvu za socialno politiko izdelujejo nov zakon o regulaciji delovnih odnosov. Ta vprašanja so regulirana s posebnimi zakoni, ki jih je treba z novim zakonom zaseti in spraviti v sklad vsa posamezna vprašanja, ki se sedaj posamezno urejajo. Z ozirom na to je prišla v Belgrad deputacija pokojniškega zavoda za privatne nameščenke za Slovenijo in Dalmacijo. Obiskala je pristojne činitele in obrazložila svoje mnenje glede preureditve socialnega zakona. Deputacija je posebno naglasila svoje stališče glede novega zakona o zavarovanju zasebnih nameščenecv. Ti predstavljajo večjo organizacijo, ki ima za seboj tudi znaten kapital. Namen deputacije je tudi ta, da obrazloži stanje v tem zavodu in da svoje mnenje glede zaščite v novem socialnem zakonodajstvu, ki se sedaj pripravlja.

Iz medn. konference za delo

Zeneva, 17. junija. AA. Na mednarodni konferenci za delo je bila otvorjena razprava o poročilu ravnatelja mednarodnega urada za delo Alberta Thomasa o razvoju socialne zakonodaje v posameznih državah. Delegati so posebno pozorno poslušali poročilo indijskega odposlanca, ki je očital sedanje socialne razmere v Indiji ter prošil za mednarodno zaščito in intervencijo.

Nova proga Pločnik-Kuršumlja

Belgrad, 17. jun. AA. Od večeraj je v Belgradu odposlanstvo iz Kuršumlje, ki ima nalogo, da povabi na otvoritev železniške proge Pločnik-Kuršumlja Nj. Vel. kralja, predsednika vlade generala Petra Živkovića, patrijarha Varnavo in predstavnike kraljevske vlade. Progo bodo svečano otvorili 6. julija t. l.

Belgrajske vesti

Belgrad, 17. jun. m. Danes je obiskal ministra za socialno politiko in narodno zdravje g. Nikolo Preko predsednik Pokojniškega zavoda v Ljubljani Vekoslav Vrtovec, da poroča ministru o zadnjih gradbenih akcijah zavoda, o zadevi valorizacije novele in o drugih tekočih zadevah. Minister je sprejel predsednika z izredno ljubeznivostjo in je vzel poročila z velikim zanimanjem na znanje in je posvetil vsem vprašanjem Pokojniškega zavoda posebno pozornost.

Belgrad, 17. jun. z. Patrijarh Varnava je izdal odlok, da se v Belgradu zgradi več parohijskih cerkev.

Belgrad, 17. jun. z. Miss Annie Christitch, ki se je več dni mudila v Belgradu, je odpotovala na Češkoslovaško, kjer jo je sprejel prednik Masaryk. Od tam bo nadaljevala pot v Anglijo.

Belgrad, 17. junija. AA. Minister poljedelstva dr. Sibenik, je podpisal z nemško tvrdko iz Düsseldorfa pogodbo o nabavi 75 komadov trijerjev. S tvrdko Bratje Eber pa je bila podpisana pogodba o nabavi 3000 sadnih brizgalnic, 2000 nahrbtnih in 1000 brizgalnic na vozovih. Trijerji in brizgalnice bodo nabavljene na račun reparacij.

Split, 17. junija. p. Danes se je prevrnila lokomotiva slunjskega vlaka z enim vagonom v potok. Lahko ranjen je samo strojnik. Promet je bil vzpostavljen po dveh urah.

Večeraj se je zgodila avtomobilska nesreča pri Zadvarju. Šofer in dva potnika sta težko ranjena.

Split, 17. junija. p. Te dni je bilo nad tukajšnjo pokrajino veliko neurje s točo, ki je prizadejala občutno škodo. Zlasti so trpeli kraji zagorske Dalmacije, drniške okolice in v Novem. Sirela je ubila tudi enega človeka.

Sporod

procesije pri Sv. Petru v Ljubljani na praznik sv. Rešnjega Telesa.

Ob 5 slovesna sv. maša, ob ¾6 se razvije takoj procesija po Sv. Petra cesti in Skofji ulici na Poljansko cesto, kjer je pri Josephinu prvi blagoslov. — Na Krekovem trgu pred Perdanom je drugi blagoslov. — Od tu se pomika procesija čez jubilejni most na Sv. Petra in na Vidovdansko cesto do hiralnice, kjer je tretji blagoslov. — Od tam gre po Vrhovčevi ulici na Ahacijevu cestu, kjer je četrti blagoslov pri Sarabonovem vrtu. — Ko se vrne sv. Rešnje Telo v cerkev, je takoj tiha sv. maša pri stranskem oltarju; med mašo darovanje sveč. Po končanem darovanju sv. maša z blagoslovom. Ob ¾11 zadnja sv. maša.

Dunajska vremenska napoved: Vroče poletno vreme bo trajalo dalje.